ſees. Nad rippuwad kui marjad weikeste wartega muna-ſarja küljes kinni. Nende kõrwal on weel hulk ernetera kunni kanepi iwa ſuuruſeid munakeſt, mis niiſamati nahk-ümbruſes ja warrekeste otſas ſeiſawad.

Et munade ſündimiſega tuttawaks ſaada, ſelleks kat-ſume noore kana (kes weel mitte pole munenud) muna-ſarja läbi. Kui meie munaſarjaſt terawa nuaga läbi lõikame ja lõigu mikroſkoobi all läbi waatame, ſiis leiame ſealt hulga weikeſi ümmarguſi, kuulinägu mitmeſuuruſi orgaaniſi, mille keskel ikka weike ümmargune rakuke on. Need on weel walmimatad munad, milleſt igaüks nõnda-nimetatud rakukene on. Schleiden ja Schwann on meile näidanud, et elajad ja taimed, niiſamuti ka inimene ise, weikeſteſt elawateſt ſiſuga kebakeſteſt (kuuli-keſteſt, rakukeſteſt cellula), milles muna walge oluſi leida, ülesſe ehitatud on Need algmateriali kogukeſed jagunewad ja muudawad oma kerakuju narmakeſteks, lehtedeks ꝛc., mil-leſt aega mööda kõik keha jaud (orgaanid) ſünniwad.

Linnu munad ei jää mitte kauaks ſellesſe algſeiſuſesſe. Kuna nad oma nahkümbruſe wereſooneleste läbi toitu ſaawad, mille nad nõndanimetatud rebuterakeſteks ümber muudawad, ei läha nad mitte ükſi ſuuremaks, waid rebuterakeſte hulga läbi tuleb eſialgune keſkpaik ühes oma rakukeſega wälja poole. Uuſte juure tulew ja ruttu kaswaw rebuterakeſte kogu lähab aegamööda kollakamaks, temaſt ſaab, lühidelt üeldud, kollane muna rebu ehk „munaſora.“ Muna rebu karw — kollakas, kollane, punakas ehk rohelik — on ſelle järele, miſſuguſt ſööki lind ſööb.

Kui meie munaſarjaſt ühe weikeſe munakeſe tema nahkſopikeſe ſeeſt ettewaatlikult wäljawõtame, ſiis näeme, et ſeeſama täitſa munetud muna rebu ſarnane on: ta on ümmargune, kollane, rebunahakeſega kaetud kuulikene, mille pinnal rõngaümargune (3 millimeetriliſe läbimõõtjaline) walge lapike on, mida idutäpikeſeks ehk armiks nimetada wõime. Keedame meie ſelle rebukuulikeſe ära

ja lõikame ta läbi, ſiis leiame, et ſelleſt idutäpikeſeſt ſel-getkarwa (keedetud muna juures hallikarwa) pinnakihikene rebu ümber end wälja lautab, kuna idutäpikeſe all pude-linägu pehmeſt walgeſt munarebuſt prundikene rebu ſiſſe tungib; tema lehtrinäau ülema otſa peal on nimetatud idutäpike. Selles munaſarjaſt wõetud rebukuulikeſes ſeiſab linnu muna iſe meie ſilma ees. Kõik muud jaud, mis meie munetud muna juures weel näeme, on päraſt poole juure tulnud, wähema tähtſuſeliſed jaud. Kudas ſee algmunakene omaks ſigimiſeks looduſe nõuudmiſel ette walmiſtatud, ſugutatud, ſaab, ſelleſt ei hakka meie ſiin rää-kima, waid waatame paljalt, kudas muna omaſt „ſarjaſt“ wälja ſaab. On munakene parajalt walminud, ſiis lõhkeb tema nahkine ümbrus ning ſaadab oma ſiſu, mu-nakeſe, ühe õõnſa orgaani, tupe, munatee (Eileiter ehk Oviduct), ſiſſe. Siin weeretab ta end aegamööda alla poole edaſi, kuna tema ümber munawalge, „pilwe,“ korra-keſed, mis tupe ſeinaſt wälja imbuwad nagu lume korra-keſed weerewa lume palli ümber, aſuwad. Umbes 3 tunni ſees on noor muna ²/₃ jagu (25 ſantimeetrit) tupe-teel edaſi jõudnud. Niiſama pikuſe aja ſees lõpetab ta wiimaſe ¹/₃ omaſt teekäigiſt ja jääb nüüd tupe alumiſe otſaſſe kauemaks ajaks — 12 kunni 24 tunniks — pia-tama. Siin ſünnib talle kaſukas ſelga: Lubja jaud aſu-wad kooreks kokku ning annawad munale kindla warju wälimiſte äpardu-te wastu ümber. On ſee wiimne töö lõppenud, ſiis tuleb muna, oma terawa otſaga ees, ilmale. Kes ei oleks küll muna iluſat ja puhaſt kuju imeſtanud, milles ſünkiw linnuke mitte ükſi warju ei leia, waid milleſt ta ka oma eſimeſt toitu ja tarwiliſt õhku ſaab, milles ta nagu kätikeſes uinub, olgu ſee kätike ka ernetera ſuurune, nagu kolibri muna, ehk ka mehe pea tugewune, nagu jaona linnu oma!

Siin kohal wõime ka ſelle peale kõige paremine waadata, kuſt ſee tuleb, et muna ſeeſt ſagedaſte teiſi kehakeſi ja wõeraid jaguſi leitakſe. Et muna-